

Ludvig Mathias Lindeman

1812–1887

AV HARALD HERRESTHAL

Harald Herresthal (1944)

er professor i kirke-
musikk ved Norges
musikkhøgskole.

Han har gitt ut en lang rekke artikler og bøker om norsk musikk. I 2010 avsluttet han en firebinds biografi om Ole Bull og i år er han aktuell med boken "Døråpnerne Franz Liszt og Ole Bull" og ungdomsboken "Jorden rundt med Ole Bull", som er innkjøpt av Kulturrådet. Den har han laget sammen med Anne Herresthal og illustratøren Kjersti Lofthaug.

*Ludvig Mathias Lindeman er en av pionerene i norsk musikk. I dag forbin-
der mange ham først og fremst som Norges betydeligste folketonesamler. På sine mange innsamlingsreiser skrev han ned og samlet inn mer enn 3000 folketoner og danser. Utgivelsene hans av folkemusikk i kor- og klaverarrangementer ble en viktig inspirasjonskilde for norske komponister som ønsket å skrive norsk og nasjonal musikk. Melodisamlingene er fortsatt en kilde for komponister og folkemusikere som ønsker å hente frem og levendegjøre ukjent stoff fra folkemusikken.*

Lindemans utallige utgivelser av barne- og skolesanger var viktig for utviklingen av en felles nasjonal sangtradisjon. Han laget selv mer enn 1000 verdslige og kirkelige melodier, som for eksempel Ivar Aasens «Mellom bakkar og berg». Mange av melodiene er perler, men forsvunnet fra sangrepertoaret fordi tekstene mistet sin aktualitet. Som koralbokutgiver kom Lindeman til å prege kirkesangen til langt inn på 1900-tallet. Det skyldtes ikke minst de vakre og iørefallende salmemelodiene hans. «Et barn er født i Betlehem», «Påskemorgen slukker sorgen» og «Apostlene satt i Jerusalem» er fortsatt hjørnesteiner i høytidsdagene for jul, påske og pinse. Salmen «Kirken den er et gammelt hus» er kjent og brukt også utenfor landets grenser.

Lindeman stod sentralt i mannskorbevegelsens første år på 1840-tallet og var med på oppbyggingen av flere kor- og orkesterselskap i Kristiania. Som skolesanglærer, kirkemusiker, orgelkonsulent, pedagog, samler av folkemusikk og grunnlegger av det første levedyktige musikkonservatorium i Norge, spilte han en helt avgjørende rolle.

Ludvig Mathias Lindeman ble født i Trondheim den 28. november i 1812. Hans far, Ole Andreas Lindeman (1769-1857), var organist i Vor Frue kirke i Trondheim og ble regnet for å være sin tids lærdeste musiker. Ludvig Mathias fikk teori- og pianoundervisning av sin far og undervisning i cellospill av en av byens musikere. Bare 10 år gammel opptrådte han første gang som pianist på offentlige konserter i hjembyen. En konsertannonse fra denne tiden viser at han på en av farens konserter fremførte «Thema med Variationer paa Cabinetsfortepiano».

Fra trettenårsalderen vikarierte Ludvig Mathias som organist for sin far og regnet senere året 1825 som starten på sin musikerkarriere.

TEOLOGISTUDIER FINANSIERES MED MUSIKK- UNDERVISNING

I 1833 reiste Lindeman til Kristiania for å ta artium og for å studere teologi. Hans eldre bror, Jacob Andreas, hadde året før avsluttet sitt teologiske studium, men livnærte seg som sanglærer ved flere skoler

og som organist i Vor Frelses kirke (Oslo domkirke) mens han ventet på et ledig prestekall.

Ludvig Mathias kom til Kristiania påskeaften 1833 og fikk allerede dagen etter, den 7. april, spille gudstjenesten i Vor Frelses kirke. Han tok artium i 1835 og forberedende prøver til teologistudiet året etter.

I de følgende årene fulgte Lindeman forelesningene i teologi og finansierte studiene med forskjellige musikalske oppdrag. Han underviste i klaverspill, underholdt i private selskaper og komponerte musikk til undervisningsbruk. I 1835 fikk han utgitt tre valser på Winthers forlag. Et morsomt variasjonsverk for firhendig klaver over «Gubben Noa» som han fullførte i 1839, tilegnet han sine to tolvårige elever, Fredrik og Hans. Det var sønnene til Wilhelm Andreas Wexels, som var kateket i Vor Frelses kirke. De to klaververkene *Scherzo* (1878) og *Octavetude* (1886) er eksempler på at han også senere i livet laget klaverstykker til pedagogisk bruk.

Musikk eksempel: Vals

noe som kommer enda sterkere til uttrykk i variasjonsverket over salmen «Hvo veed, hvor nær mig er min Ende». Orgelverket har 17 variasjoner og en femstemmig fuge etter modell av J.S. Bachs kanoniske variasjoner over «Vom Himmel hoch». Lindeman håpet å få verket trykt og annonserte i 1836 etter abonnenter. Ingen meldte seg, for det fantes få profesjonelle musikere, og Bach-inspirert musikk var både vanskelig og uforståelig for musikkamatørene. Det skjønner vi når Ole Andreas Lindeman ga råd om hvordan sønnen kunne redusere den store etterspørselen etter ham som underholdnings-pianist i hovedstadens borgerlige hjem. «Det trodde jeg da, han ville kunne avparere ved å spille Seb. Bachs saker for dem,» skrev han til sønnen Jacob!

Jacob Andreas hevdet at broren ved en anledning hadde laget 150 variasjoner over et eneste tema! Foruten salmemelodier og leilighetssanger til begravelser laget Ludvig Mathias Lindeman mange fuger. De suverene kontrapunktiske ferdighetene hans gav seg også utslag i improvisasjonene hans. Inspirasjonskilden var først og fremst Bachs *Wohltemperiertes Clavier*. Det må være det Jacob Andreas hadde i tankene, da han i en anbefaling av sin bror som ny domorganist skrev at han kunne spille «fuger i de vanskeligste tonearter som ass- og fissdur.» Det var ikke uten grunn at Halfdan Kjerulf ved en anledning kalte ham «fugomanen».

Musikk eksempel: Fuge nr. 5 fra Fugerte preludier (1881)

TEATERMUSIKER OG KORLEDER

L. M. Lindeman fikk ingen økonomisk støtte hjemmefra og måtte derfor arbeide ved siden av studiene. Fra 1834 til 1840 var han cellist i *Christiania offentlige Theaters* orkester. I forbindelse med at teatret satte opp Henrik Wergelands syngespill *Campbellerne* i 1838, laget Lindeman fire melodramaer som ble brukt sammen med annen musikk. Det finnes ingen vurdering

ORGELKOMPOSISJONER

Variasjonene over «Gubben Noa» viser at Lindeman hadde betydelig håndverkskunnskaper,

av musikken. Den druknet bokstavelig talt i pipekonserten og teaterslaget som var rettet mot Wergelands stykke.

Studenten Lindeman var selvsagt aktiv i *Det Norske Studentersamfund*, som hadde som formål «ved vitenskaplige sysler og underholdende beskjeftigelse å utbre åndsdannelse og broderånd blant sine medlemmer». Sang og musikk var en naturlig del av kveldsprogrammene. Lindeman spilte cello i instrumentensemblet og hadde i tillegg ansvar for å innøve og fremføre sanger på møtene. Det inspirerte ham til å komponere flere patriotiske mannskorsanger. Fra november 1844 ledet Lindeman et kor på 40 studenter som ble forløperen til Den norske Studentersangforening.

Studentersamfundet var et viktig politisk, litterært og musikalsk forum som gav Lindeman mange impulser. En rekke studenter som senere ble berømte diktere, malere og historiegranskere, møttes her og inspirerte hverandre til å få de nasjonale verdier frem i lyset. En sentral skikkelse i denne kretsen var Henrik Wergeland, som ved enhver anledning prøvde å få sine medstudenter til å få øynene opp for den norske folkekunsten.

I 1833 hadde presten Andreas Faye med Wergelands hjelp gitt ut *Norske Sagn*. Wergeland fikk studentene til å synge folkemelodier fra sine hjemtrakter, og noen av de første folkevisene Lindeman publiserte, ble utprøvd blant studentene. Jørgen Moe fikk Lindeman til å lage melodibilaget til *Samling af Sange, Folkeviser og Stev*, som kom ut i 1840. Året etter utga Lindeman *Norske Fjeld-Melodier*, som er hans første utgave med folkemelodier, arrangert for klaver.

KORLEDER

I DET PHILHARMONISKE SELSKAB

Ludvig Mathias Lindeman medvirket fra 1834 som cellist og kontrabassist i *Det musikalske Lyceum*, som siden 1810 hadde vært Kristianias ledende musikkelskap. Det nedla sin virksomhet i 1838, men i 1846 tok Lindeman initiativ til å danne et nytt privat selskap som ble kalt *Det philharmoniske Selskab*. Den tysk-svenske cellisten Georg Andreas Gehrman ble dirigent. Lindeman var fra starten og frem til selskapets oppløsning i 1865 *Det philharmoniske Selskabs* korleder og visedirigent. I de første årene spilte han av og til i orkesteret og medvirket som kammermusiker i kvartetter, kvintetter og sekstetter. Som korleder fikk han en fin anledning til å fremføre sine korsanger og folketonebearbeidelser.

Med vekslende hell forsøkte Otto Winter-Hjelm og Edvard Grieg å videreføre orkester- og korvirksomheten, som ikke fikk noen fast form

før Edvard Grieg i 1871 grunnla *Musikforeningen*. L.M. Lindeman var også da en av drivkreftene og selvskreven styremedlem.

TEOLOGISTUDENTEN BLE MUSIKER

Våren 1840 hadde Jacob Andreas Lindeman sagt opp sin stilling som organist i Vor Frelzers kirke for å bli prest i Leikanger. Ludvig Mathias Lindeman, som hadde vikariert og i perioder vært konstituert som organist, søkte og fikk stillingen, som fra nå av også inkluderte stillingen som kantor. I tillegg til å spille orgel på høymesser og den ukentlige aftensangen fikk Lindeman dermed ansvar for sangundervisningen ved Vaisenhuset. De foreldreløse guttene hadde nemlig i mange år overtatt Latinskolens tidligere plikt til å stille som forsangere på gudstjenestene.

Etter fem år som profesjonell musiker, «med hver time av dagen besatt med undervisning», følte Lindeman behov for å lære mer. I oktober 1845 søkte han derfor Stortinget om statens studie- og reisestipend. Det ville han bruke til «å videreutdanne seg teoretisk og praktisk i musikk, især den kirkelige». Han begrunnet søknaden med at kirkemusikken, som var så viktig for det religiøse liv, lå på et lavmål. Selv hadde han fått musikkundervisning helt fra barndommen av. Som komponist hadde han forsøkt seg i flere retninger og skrevet fuger, kantater, fantasier, variasjonsverker for orgel og piano. Av større verker nevnte han de to kantatene i anledning kong Karl Johans død i 1844. Den ene ble fremført på universitetets minnearrangement, mens den andre ble fremført på en sørgehøytidelighet i Vor Frelzers kirke av et kor på 80 sangere, ledsaget av teaterorkesteret. Lindeman kunne ikke selv vurdere om verkene var blitt mottatt med bifall, men var sikker på at kantatene ikke var «fuskerverker». Han nevnte dessuten at han på den verdslige musikkens område hadde studert og utgitt en harmonisert samling med nasjonale melodier. Musikken var blitt hovedinteressen i livet hans. Hvis han fikk anledning til å utdanne seg videre, mente han at han som sanglærer, kantor og organist i Kristianias hovedkirke kunne bety mye for kirkemusikkens utvikling i fedrelandet og at han samtidig kunne være med på å «heve den nasjonale musikken gjennom en kunstnerisk behandling».

Reisestipendet skulle benyttes til studier i Tyskland, Italia og Frankrike for å lære mer om instrumentasjon og om metoder for undervisning i sang og musikk. Kirkedepartementet følte ikke noe behov for å rådføre seg med sakkyn-dige og konkluderte med at ingen av søkerne innen musikk «hørte til de fremragende talen-

ter»! Lindeman ble svært skuffet over avslaget. Han var blitt 33 år og lurte på om han måtte ta fatt på teologistudiene igjen, men familieforpliktelser tvang ham til å fortsette som før.

LINDEMAN -«DE NASJONALE MELODIERS SAMLER»

Under en studentfest i 1851 skålte studentene for «Lindeman, de nasjonale melodiers samler». De satte pris på hans jakt på den nasjonale tonen i folkedypet. Han hadde nemlig i 1848 fått midler fra universitetet for å reise til norske fjellbygder og skrive ned folkemelodier.

Årsaken til reisen var misnøyen med hans fars koralbok som ble trykt i 1838. Den var et forsøk på å få kirkefolket i Norge til å synge salmer på felles melodiformer, men forsøket var mislykket. Bygdefolket ville helst synge slik de hadde vært vant med til alle tider, og nå var kirkesangen i ferd med å forstumme. Lindemans tanke var å samle inn salmetoner fra fjellstrøkene for å se om disse kunne egne seg til «å virke til salmesangens forbedring».

Lindeman oppdaget imidlertid at den «folkesalmesang» han skrev ned etter Andris Vang i Valdres var altfor egenartet til å kunne danne grunnlag for en felles menighetssang. Men han skjønte at både den religiøse og verdslige sangen han fikk høre var bevaringsverdig, og at det originale melodistoffet kunne bli en viktig kilde for utviklingen av en nasjonal kunstmusikk.

I rapporten som han sendte universitetet etter innsamlingsferden beskrev Lindeman vanskelighetene med å notere ned det folk hadde sunget og spilt for ham. Det gjaldt både rytmen som ikke lot seg innordne i vanlige taktarter, og intervallene som ofte var en kvart høyere eller lavere enn skalatonene i den tempererte skalaen.

Lindeman gjorde i sine opptegnelser om-

hyggelig rede for rytmiske og tonale eiendommeligheter. De melodiene han publiserte, ble enten arrangert og bearbejdet for kor eller for sang med en enkel klaver-sats. Myndighetene forstod ikke helt betydningen av det innsamlingsarbeidet Lindeman hadde begynt. Lindeman fikk riktignok støtte til å reise til Telemark, Hardanger, Bergen og Hallingdal i 1851, men i tidsrommet 1852–58 arbeidet han uten bevilgninger fra det offentlige. Han hadde likevel nok stoff nok til å starte utgivelsen av det som skulle bli standardverket i norsk folkemusikk, *Ældre og nyere norske Fjeldmelodier, samlede og*

bearbejdede for Pianoforte. Det første heftet kom i 1853. Samlingen vakte straks stor oppmerksomhet, for man hadde ingen anelse om at det skjulte seg så mye vakkert og eiendommelig «borte i fellkrokene». Kulturpersonligheter som Bjørnstjerne Bjørnson, Henrik Ibsen og Åsmund Olavsson Vinje ga utover i 1850-årene stadig sterkere uttrykk for hvor viktig det var at den nasjonale kunsten fikk vokse frem, etter at norsk kulturliv i alt for lang tid var blitt dominert av tysk musikk og dansk litteratur og scenekunst.

Som et ledd i nasjonaliseringen av norsk musikk var det viktig å samle inn og løfte folkemusikken i folks bevissthet. Ved å gjøre den tilgjengelig ville komponistene få et avgjørende utgangspunkt til å skape en mer nasjonal farget kunstmusikk. Lindeman håpet at opprettelsen av *Det Norske Selskab* i Kristiania i 1859 kunne bidra til at han fikk sine arrangementer utbredt og utgitt.

Ole Bull, som i 1848 hadde oppildnet studentene med sine improvisasjoner over norske folkemelodier og slåtter, og som i 1851 hadde grunnlagt et norsk teater i Bergen, var høsten 1859 med på å grunnlegge *Det norske Selskab* sammen med Bjørnson og Ibsen. På medlemsmøtene spilte Lindeman ofte sine folketonear-

rangementer. «En rikdom av folkemelodier fylte salen under hans spill,» skrev en av tilhørerne etterpå. Ole Bull var henrykt over å finne en musiker som hadde tatt seg tid til å nedtegne folketoner. Bull og Lindeman øvde sammen i timesvis i flere dager før de den 29. oktober 1859 spilte i *Det Norske Selskab*. Midt under konserten gikk brannalarmen. Det var huset til Lindeman som brant. Han mistet nesten alt han eide, blant annet sitt bibliotek og en rekke av sine egne og sin fars komposisjoner. Som ved et under klarte man å redde en samling med 400 upubliserte folketoner og slåtter.

Denne dramatiske begivenheten ga Bjørnson en kjærkommen anledning til å fremheve Lindemans innsats for å samle inn de norske folkemelodiene, som folket «brenner inne med». Bjørnson skrev i en avisartikkel i *Aftenbladet* at Lindeman hittil hadde fått et par små stipendier for å samle inn norske folkemelodier, men at det ikke var nok til at han helt og fullt kunne gå inn for en så viktig nasjonal oppgave. Det meste av tiden hans gikk med til organisttjeneste og til å undervise ved Pipervikens, Hammerborgs og Grønlands allmueskole, på Borgerskolen, i byens Waisenhus og ved det teologiske seminar:

Kan ikke nettopp denne ildebrann nå lyse så vidt opp for oss, at vi ser, hvilken mann vi eier i Ludvig Mathias Lindeman, og hvilken skatt han er i stand til å samle oss, når han gis tid til det? Disse melodier, som folket «brenner inne med», burde gjennom snart tililende hjelp reddes. La nå ham, som her har tapt sin formue, få den, han setter den høyeste pris på, nemlig evnen til å samle og redde det norske folks historie i musikk.

«Men det brenner i grunnen opp en melodi hver dag, så lenge man ikke gjør noe for å sikre dem en samler som Lindeman,» het det til slutt i artikkelen. Bjørnsons innlegg fikk den ønskede effekt. Allerede samme høst søkte Lindeman på Johan Sverdrups oppfordring om en årlig støtte på 300 spesidaler til å fortsette sitt innsamlingsarbeid. Stortinget vedtok enstemmig å bevilge beløpet. Lindeman ble dermed den første musikeren som før Edvard Grieg og Johan Svendsen fikk et årlig statsstipend.

Lindemans innsamlede folkemelodier og det han fikk av andre samlere ble utgitt heftevis i tidsrommet 1853 – 67. Men mye er blitt liggende helt opp til vår tid. Med Griegs støtte sendte Johan Svendsen i 1876 ut et opprop, der han gjorde oppmerksom på at mer enn 1000 av Lindemans melodier fortsatt lå i manuskript. Det var ikke bare av kulturhistorisk betydning at disse ble gjort allment tilgjengelige. Melodiene var samtidig «et uvurderlig materiale for den norske musikkens utvikling i nasjonal retning». Det er

tydelig at det kommersielle markedet for slike utgivelser var uttømt, for forlagene kviet seg for å fortsette utgivelsene. Svendsen oppfordret enhver kunst- og fedrelandsvenn til på det kraftigste å understøtte «dette i sannhet patriotiske foretagende».

Franz Liszt var helt enig etter å ha fått tilsendt to bind av *Ældre og nyere norske Fjeldmelodier* (1853 og 1867).

I takkebrevet til forlegger Carl Warmuth skrev Liszt at han med stor interesse hadde studert samlingen og at Lindeman fortjente ros og takk for dette mesterarbeidet som var av blivende verdi. Liszt hadde for øvrig lagt merke til at springdansene i 3/4-dels takt var i slekt med masurkaene, mens hallingene i 2/4-dels minnet ham om den polske folkedansen krakowiak og til og med om den ungarske czardas. De arrangerte religiøse folketonene mente han ville gjøre seg godt på orgel.

Musikk eksempel: «Af Adams fald»

40-48 Salmetonen fra Volders.

Nº 46.

Lento.

Af A - dams Fald er gjet ur - der - vet. Al - vor - Ne - tur og
 Den Synds For - gitt er pas - os - ar - ves. Al - vi - mas gjet for -
 sun - de. U - den Hvi - tet Trid, Der os for - kist. Hi - ver fra deu store
 sta - de. Der A - dams i os Al - le - kunn, Guds Ver - ur - pas - os - lag - de.

FORNYER AV SALMESANGEN

Ludvig Mathias Lindeman skapte seg et navn som folketonesamler, men han er også blitt stående som den fremste kirkemusikeren i det 19. århundre. De første salmetonene laget han allerede i 1840, da han i forbindelse med utgivelsen av salmeverket *Christelige Psalmer* til Wexels komponerte melodien til Grundtvigs salme, «Kirken den er et gammelt hus».

Da salmedikteren M. B. Landstad senere fikk i oppgave å lage en ny norsk kirkesalmebok, var det naturlig å be Lindeman om å være ansvarlig for melodivalget og en koralbok.

Mannskordirigenten Didrik Behrens ønsket å bringe reformasjonstidens melodier tilbake til sin opprinnelige rytmiske form, mens Landstad håpet Lindeman ville benytte egnede norske folketoner. Men Lindemans reform gikk en annen vei. Han tok utgangspunkt i innsungne melodiformer, men gjorde dem livligere med punkterte rytmer samtidig som han ønsket seg et høyere tempo. Sangbøkene Lindeman redigerte til skolebruk er fulle av folketoner, men han var av en eller annen grunn kommet til at de ikke hørte hjemme i kirken. Han foreslo ingen folketoner, men laget selv mange iørefallende melodier. Noen av dem ligger ganske nært opp til folketonen, som for eksempel «Sorgen og gleden de vandre til hope».

DE SISTE ÅRENE

Arbeidet med utgivelser av folkemusikk, sangsamlinger til skolebruk og melodier til Landstads salmebok tok mye av Lindemans arbeidstid i de siste årene av hans liv. Han hadde ikke noe behov for å uttrykke seg i større musikalske former, men han sa heller ikke nei, når han fikk spørs-

mål om å lage leilighetskantater. I 1872 laget han sammen med Jørgen Moe en kantate i anledning universitetets minnefest for kong Carl XV. Samme år døde Nikolai Frederik Severin Grundtvig, og da laget han sammen med Bjørnson en kantate til sørgehøytideligheten i Kristiania.

I 1873 komponerte Lindeman en kantate til kong Oscar II's og dronning Sofies kroning i Nidarosdomen i 1873.

Bortsett fra orgelvariasjonene Lindeman komponerte i begynnelsen av sin musikerkarriere, komponerte Lindeman forbausende lite for sitt eget instrument. Det har sammenheng med at etterspørselen etter slike orgelverker var liten og at Lindeman foretrakk å improvisere både til gudstjenester, orgelinnvielser og de få kirkekonserterne som var tillatt i hans tid.

Variasjonene over «Hvo ene lader Herren råde» er hans mest spilte orgelverk. Samlingen med 36 *Fugerte Preludier* i alle tonearter fra 1881 og 54 *smaa Preludier* fra 1883 er eksempler på hvordan han improviserte. Under en reise i Sverige i 1880-årene skrev Lindeman til sin kone at han over alt hvor han kom måtte demonstrere sine orgelkunster. I Göteborg ble han utfordret av den kvinnelige organisten og komponisten, Elfrida Andrée, til å vise sine evner som improvisator. I brevet fortalte Lindeman at han måtte holde ut med å spille på forskjellige måter: fugert, kanonisk, kontrapunktisk, «så nå ble jeg da kalt Bach sjøl».

«Fugomanen» som Kjerulf ved en anledning kalte Lindeman, improviserte alltid i en kirkelig stil, men da han i august og september 1871 var invitert til å spille i forbindelse med innvielsen av det store orgelet i Albert Hall sammen med organister fra hele Europa, blant dem Anton Bruckner og Camille Saint-Saëns, benyttet han muligheten til å improvisere over norske folketoner. Han ga en konsert hver formiddag i seks dager og startet hver konsert med et «impromptu», som var en improvisasjon i forskjellige tonearter. Formen var tredelt (langsom-hurtig-langsom), slik at han både kunne utnytte svake stemmer og avslutte med fullt verk etter en vilter og scherzoaktig midtdel. De daglige improvisasjonene ble etterfulgt av fire folkemelodier og flere av Lindemans egne salmemelodier før det avsluttende postludium. Folketonene var kjente melodier som «Stusle søndagskvellen», «Astrid mi Astrid», «Oss har gjort kva gjerast skulde», «I fjor gjet eg Gjeita eller «Pål sine høner». Hans egne melodier var «Aldri er jeg uten våde», «Apostlene satt i Jerusalem», Dype stille, sterke milde», «Gud skal all ting lage», «Kirken den er et gammelt hus», «Kjærlighet er lysets kilde», «Min sjel, min sjel, lov Herren», «Saligheten er oss nær» og «Sørg, o kjære Fader du».

Lindemans spill ble hver dag møtt med stor jubel fra 3000 fremmøtte, og han måtte ved

konsertseriens slutt gi to ekstra konserter. Lindeman ble spesielt takket for at han hadde latt publikum få høre noe av sitt lands nasjonale musikk.

LINDEMANNS MUSIK- OG ORGANISTSKOLE

Høsten 1883 startet Ludvig Mathias Lindeman og sønnen Peter en privat *Organistskole* i orgelbygger August Nielsens lokaler. Sammen med sine kolleger i Statens musikkomité hadde han i mange år forjebes forsøkt å få Kirkedepartementet og Stortinget til å opprette et statsstøttet musikkonservatorium, blant annet sammen med Ole Bull i 1862.

Bakgrunnen for at den 71 år gamle kirke- musikeren og folketonesamleren stilte sitt navn til disposisjon var nok ikke bare ønsket om å imøtekomme et økende behov for en organistskole. Han ville med sitt navn hjelpe sønnen Peter til å etablere en musikk-skole han kunne leve av.

Peter Lindeman (1858-1930) hadde studert orgel, sang, cello og komposisjon i Stockholm i tiden 1879-80. I 1880 ble han ansatt som organist i Uranienborg kirke og var i ett år fra 1883 cellist i Christiania Theaters orkester. I 1884 debuterte han som cellist og reiste samme år på et kortere studieopphold til cellisten Grütz-macher i Dresden.

Organistskolen hadde tolv elever i det første året. De fikk undervisning i orgel, piano, harmonilære og sang. I 1885 kunne klaverfir-maet Brødrene Hals tilby skolen flere undervisningslokaler, og da ble organistskolen utvidet til også å gjelde andre instrumenter og omdøpt til «Musik- og Organistskolen». Skolen tok opp 60 elever og søkte da om statsstøtte.

De tidligere søknadene om opprettelse av en statlig musikk-skole hadde alle strandet på Stortingets uvilje mot å betrakte en musikk-skole som et statlig anliggende. Kirkekomiteen og budsjettkomiteen gikk også denne gangen imot en bevilgning, men Johan Sverdrup klarte i stortingsdebatten å overbevise stortingsrepresentantene om viktigheten av at landet fikk en egen musikk-skole. Det ble bevilget 1000 kroner, og med dette hadde Musik- og Organistskolen i Kristiania i alle fall fått en symbolsk støtte. Den musikkinteresserte Oscar II ga også bidrag fra sine private midler og møtte flere ganger opp på elevaftener for å følge med utviklingen.

Den 23. mai 1887 døde Ludvig Mathias Lindeman 75 år gammel. Sønnen Peter fortsatte Musik- og Organistskolen og søkte Kirkedepartementet om nye bidrag på budsjettet for 1888. Budsjettkomiteen foreslo å sløyfe bevilgningen helt, fordi stifteren var avgått ved døden. Som begrunnelse ble angitt at de mente «Bevilgningen vesentlig var knyttet til hans person og

begrunnet i hans betydning som musiker». Under debatten i Stortinget gikk Johan Sverdrup sterkt inn for en videreføring av statsstøtten og begrunnet det med at det mer og mer var blitt vanlig med orgler i kirkene og at det var nødvendig å utdanne folk som kunne behandle disse instrumentene. Skolen ble oppsøkt av elever fra hele landet og av mange ubemidlede unge, som vanskelig ville kunne fortsette, hvis skolepenge-ne måtte økes. «Skulle det ikke være den skjøn-neste måte, hvor på man kan hedre den frem-ragende musikers minne, at man i alle fall ikke nå vanskeliggjør fortsettelsen av det verk som han grunnla,» sa Sverdrup i den heftige debatten som gikk langt over den tilmålte tiden. Med et knapt flertall fikk musikk-skolen fortsatt støtte.

Endelig fikk Norge et musikkonservatorium som var virksomt helt til 1973. Da overtok staten ansvaret for den høyere musikk-danningen i Norge, men heller ikke denne gang uten lange politiske diskusjoner! Norges musikkhøg-skole kan i 2013 feire sitt 40års-jubileum og hører til toppsjiktet i europeisk musikkutdanning. Det skyldes ikke minst at den ved starten hadde Lindeman-familiens lange pedagogiske tradisjoner som fundament.